

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 26.08.2024

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.08.2024

Lausunto aluehallintouudistuksesta

3112/03.00.00.00/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Elinvoimajohtaja Elina Laavi, p. 040 708 2121

Päätös

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa lausuntonaan valtiovarainministeriölle alla esitetyn lausunnon.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa aiheesta: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevasi lainsäädännöksi. Lausunto on pyydetty antamaan lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta 1.9.2024 mennessä. Lausuntopyyntö on kokousasian liitteenä. Hallituksen esitysluonnos on tallennettu kokousjärjestelmän oheismateriaaliin.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan "valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja

valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden. Viraston pääasiallinen ohjausvastuu osoitetaan valtiovarainministeriölle. Virastolla on valtakunnallinen toimivalta."

"ELY-keskusten puitteissa järjestetyn hallinnon osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille Elinvoimakeskuksiin. Uudistamisessa huomioidaan käynnissä oleva TE-uudistus. Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY:jen pohjalta mahdollistaen tarvittaessa korkeamman toimipistemäärän. Elinvoimakeskusten määrää voidaan kasvattaa enintään yhdellä elinvoimakeskuksella palveluiden turvaamiseksi molemmilla kansalliskielillä. Edelleen mahdollistetaan elinvoimakeskusten erikoistuminen ja keskinäinen työnjako.

Valtion aluehallinnon uudistamisen osalta valmistelu tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa lähtökohtaisesti vuoden 2025, mutta viimeistään vuoden 2026 alusta."

Kaupunginhallitus esittää lausuntonaan:

A. Tehtävien uudelleen organisointi

Kohta 1: Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontaviraston myötä luvituksen vauhdittamisessa onnistuminen on keskeinen hallinnon keino vauhdittaa Suomen talouskasvua ja vahvistaa Suomen asemaa houkuttelevana investointiympäristönä. Suurten tai alueellisesti merkittävien lupaprosessien yhteyteen uuden viraston on annettava ennakoivaa neuvontaa ja kumppanuutta hakijoille, jotta lupaprosessin sujuvuus voidaan varmistaa. Tämä tehtävä tulee kirjata viraston tehtäviin.

Viraston tulisi varmistaa, että alueelliset erityispiirteet ja paikallinen asiantuntemus otetaan huomioon. On tärkeää, että virasto toimii läheisessä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa ja että sen toiminta ei aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa yrityksille, kunnille ja kansalaisille.

Valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien ja maakunnan liittojen tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia niin kuntiin kuin maakunnan liittoihin. Uudistuksessa valtion virastojen koko ja toimialueet suurenevät ja siksi on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntea paikalliset olosuhteet, alueiden vahvuudet ja heikkoudet.

Toimialaohjauksen tulee pysyä strategisella tasolla ja kohdennettava resurssejaan kaikille alueille huomioiden niiden erityistarpeet.

Uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää erilaisten yhteistyörakenteiden luomista ja yhdyspintojen arviointia.

Kohta 2: Elinvoimakeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus

Elinvoimakeskusten rooli on keskeinen alueellisen elinvoiman ja kilpailukyvyn edistämässä.

Elinvoimakeskusten tasavertainen palvelukyky, -nopeus ja -rakenne tulee turvata, jotta yrityksiä ja toimijoita voidaan palvella tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti eri maakunnissa. Elinvoimakeskusten vaikutusalueella resurssien tulisi jakautua niin, että sekä kaupunkialueet että maakuntien pienemmät kunnat ja yritykset saavat tarvittavan tuen kehittämiseen ja investointeihin. Resurssijako tulee olla läpinäkyvää ja ennakoitavaa. Rakennerahastotehtävät tulee jakaa lähemmäs maakuntia varmistamaan alueellisten erityispiirteiden tuntemus rakennerahastojen resurssijaossa.

Elinvoimakeskusten toiminnan tulee tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen osalta on olennaista, että sen toiminta tukee elinvoimakeskusten työtä sekä edistää hallinnon sujuvuutta ja tehokkuutta.

Valtioneuvoston asetus elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta nimeää, toimialueet ja toimipaikat. Siinä määritellään Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen toimialue, johon kuuluvat Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakunnat.

Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikaksi määritellään Lahti. Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikan perustaminen Lahteen on perusteltua mm. siksi, että siten ehkäistään valtionhallinnon ja sen työpaikkojen keskittymistä pääkaupunkiseudulle ja pystytään tasapuolisemmin tunnistamaan maakunnan palvelutarpeet osana elinvoimakeskuksen toimintaa. Lahti kuuluu pääkaupungin työssäkäyntialueeseen hyvien liikenneyhteyksiensä ansiosta. Pääpaikan nimeäminen ei välittömästi vaikuttaisi henkilösressurssien siirtymiin, mutta viraston kehittyessä Lahti pystyy tarjoamaan erinomaiset edellytykset viraston toiminnalle edullisten kustannusten ja osaavan työvoiman tarjonnan ansiosta. Lahtea sijaintipaikkana puoltaa myös se, että Lahden kaupungissa ja Päijät-Hämeen maakunnassa on pääkaupunkiseutuun, suuriin kaupunkeihin ja muihin maakuntiin verrattuna suhteessa vähemmän valtion työpaikkoja.

Kohta 3: Kommentit virastolakiin, säännöskohtaisiin perusteluihin ja hallituksen esitysluonnokseen sekä mahdolliseen virastoasetukseen

Virastolait ja niihin liittyvät säännöskohtaiset perustelut vaikuttavat pääosin hyvin perustelluilta. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että sääntely on riittävän joustavaa ja mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamisen. Virastoasetuksen tulee selkeyttää virastojen rooleja ja vastuita sekä varmistaa yhteistyö eri viranomaisten välillä.

B. Muut mahdolliset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Hallituksen esitysluonnos on kokonaisuudessaan kattava. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että uudistuksen vaikutukset arvioidaan säännöllisesti ja että tarvittavia muutoksia voidaan tehdä joustavasti, kun vaikuttavuuden

arviointi valmistelussa on ollut puutteellista. Lahden kannalta on myös tärkeää, että toimijoiden ääni tulee kuulluksi ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa uudistuksen sujuvaan toteutukseen ja sen kehittämiseen jatkossa. Resurssien ja palveluiden tasavertainen saatavuus on turvattava eri alueille.

C. Hallituksen esitysluonnoksen sisältämät muut lakiehdotukset

Lakiehdotukset, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot, ovat selkeitä ja johdonmukaisia. Tehtävien siirrot Lupa- ja valvontavirastolle, elinvoimakeskuksille, kehittämis- ja hallintokeskukselle sekä muille virastoille tulee toteuttaa siten, että siirtymävaihe on sujuva ja että uusi järjestelmä toimii tehokkaasti alusta alkaen. Lisäksi on varmistettava, että siirtymävaiheessa ei synny katkoksia palveluiden saatavuudessa tai laadussa.

D. Tiivistelmä lausunnon päähuomioista ja näkemyksemme esityksen kannatettavuudesta

Luvituksen vauhdittamisessa onnistuminen on keskeistä Suomen talouskasvun tukemisessa.

Keskeiset huomioitavat asiat ovat Lupa- ja valvontaviraston johdonmukainen toiminta, elinvoimakeskusten riittävät resurssit, elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen välinen selkeä työnjako ja yhteistyö, sekä uudistusprosessin ja tehtäväsiirtojen sujuvuus. Uudistuksen käytännön toteutuksessa tulee varmistaa riittävät resurssit ja niiden tasapainoinen jakautuminen elinvoimakeskuksen koko toiminta-alueelle. Lisäksi uudistuksessa tulee huomioida kehittämisen alueelliset erityispiirteet ja tarpeet.

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 26.08.2024

Aluehallintouudistuksen tulee tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa kehitystä.

Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikaksi määritellään Lahti.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausuntopalvelu.fi:n kautta 1.9.2024 mennessä
tiedoksi: Päijät-Hämeen liitto